

XFTAP 14.07.09

А.К. Дәменова

*Тараз мемлекеттік педагогикалық университеті, Тараз, Қазақстан
(E-mail: damenova@mail.ru)*

Инновациялық технологияларды қолдануда студенттердің белсенділігін арттыру жолдары

Аннотация. Қазіргі таңда әлемде жүйелі түрде болып жатқан саналуан өзгерістер әлеуметтік-экономикалық және білім беру жүйесінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың кеңінен қолданылуын тұрақты түрде арттыруда. Инновациялық білім беру саласында студенттердің өзіндік дамуы мен қалыптасу үдерісі студенттердің белсенділігін арттыру мен педагогикалық шығармашылығын меңгертуге негізделген.

Инновациялық білім берудегі технологиялық қызметтің мақсаты – қажетті ақпаратты өз бетінше анықтау, өңдеу және талдай алатын оны қажетті сәтте тиімді пайдалану арқылы белсенді студенттерді қалыптастыру. Сондықтан, жоғары оқу орындарында студенттердің тұлғасын сапалы өзгертуге байланысты оқытудың инновациялық әдістерін, танымдық қызығушылығын және оқуға деген белсенділігін дамытуға ықпал ете отырып, оқытылатын материалды жүйелендіруге жинақтауға, талқылауға және жарыссөз жүргізуге болады. Инновациялық технологиялар сабақ беру барысында: аудиовизуалды, белсенді оқыту әдістері («ми шабуылы», «кейстік зерттеу», жоба әдісі және т.б.), қазіргі заманғы оқыту технологиялары: «Пікірсайыс», «Талқылаулар», «Коллаждар», жаттығу ойындары және т.б., сондай-ақ әртүрлі деңгейдегі студенттердің ғылыми-зерттеу жұмыстарын қолдану арқылы танымдық белсенділігін арттырамыз.

Түйін сөздер: инновация, интерактивті тақта, парадигма, мультимедия, экскурсия, дискуссия, технология.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-6895-2019-129-4-37-42>

Түсті: 7.03.19 / **Қайта түзетілді:** 31.05.19 / **Жарияланымға рұқсат етілді:** 5.08.19

Кіріспе. Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев инновация туралы: «... бәрінен бұрын, осы идеяны түсінетін, өзіндік ой-санасы қалыптасқан адамдарды-инноваторларды даярлау қажет. Оларды іздеп тауып, бір орталыққа жинау керек. Мамандар даярлау мәселесі, ондай адамдардың кәсіби және шығармашылық деңгейін арттыру – инновациядан басқа, біздің басты міндетімізге айналуы тиіс. Біз өз тарабымыздан осы жұмысты бастаймыз», - деген болатын [1, 4 б.]. XXI ғасырдағы адамзат бірлестігі бірыңғай өркениетті кеңістікті қалыптастыру мәселесін белсенді шешуде. Ғаламдық кеңістіктегі маңызды рөлі инновацияға жатады. Ғалымдар қазіргі заманғы құбылыстың - инновациялық әлем құру туралы куәландыратын жаңа түсініктерді қалыптастыуда. Сонымен қоғамның жедел дамуы жағдайында білімнің рөлі аса айқындала түсті.

Қазіргі заманғы зерттеушілердің еңбектерінде В.С. Леднев, Б.Т. Лихачев, В.Д. Шадриковтар білім беру индивидті ағартудың тәсілі ғана емес, мәдениетті дамытудың механизмі, оның құндылықтарын меңгеру, әлемнің бейнесін қалыптастыру механизмі ретінде көрсетіледі. Соған сәйкес, инновациялық білім беру үдерістері өзінің мазмұнына қазіргі және болашақ ұрпаққа адамзаттың өмір сүруін, прогресті қамтамасыз етуі, әлемдік дамудың перспективасымен арақатынас жасауға көмек беретін жаңа құндылық бағдарларды қамту керек [2, 53-54 б.].

Бүгінгі таңда Қазақстанның білім беру жүйесі оқытудың дәстүрлі әдістерінен

инновациялық және зерттеу парадигмаларына көшіп жатыр. Оны төмендегі 1- суреттен көруге болады.

Қазіргі заманғы ЖОО – ның инновациялық білім беру технологиялары-бұл:

Сурет 1. Инновациялық білім беру технологиялары

Оқытудың инновациялық әдістемелеріне интерактивті және компьютерлік технологиялар жатады:

- Интерактивті технологиялар лекцияларды (ғылыми, әлеуметтік, кәсіби, интегративті және т.б.)
- семинарларды (диспуттар, оқу дискуссиялары, ми шабуылдары және т. б.) қамтиды.

Оқытудың компьютерлік технологиялары білім алушыға ақпаратты жинауды, өңдеуді, сақтауды және беруді және керісінше болжайды.

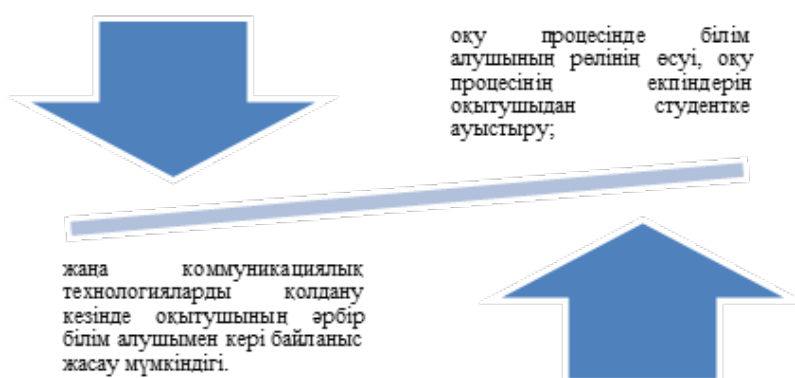
Инновациялық технологиялар арқылы студенттердің белсенділігін арттыруда:

- оқу-әдістемелік әдебиет пен материалдарды тиімді пайдалану
- кәсіби білімді меңгеру;
- проблемалық-ізвестіру ойлауын дамыту;
- кәсіби пікірлерді қалыптастыру;
- ғылыми-зерттеу жұмыстарын жандандыру;
- алған білімдерін өзін-өзі бақылау мүмкіндігін кеңейту;
- оқу-әдістемелік әдебиетті жедел жаңарту;
- оқытудың модульдік технологияларын енгізу;
- оқытудың имитациялық технологияларын пайдалану;

Жалпы – мамандарды даярлаудың қазіргі технологияларының сапасын жетілдіру.

Инновациялық технологиялар білім беру сапасын арттыруды қамтамасыз етеді, демек, ЖОО-ның білім беру қызметі нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді [3, 201 – 206 б.].

Инновациялық әдістер дәстүрлі түрде де, электронды мультимедиялық оқулықтар мен оқу құралдарын қолдана отырып, қашықтықтан оқыту технологиясына байланысты да іске асырылуы мүмкін. Инновациялық әдістер мына төмендегі кестені көздейді:

Сурет 2. Білім берудің әдістері

Қазіргі уақытта ТарМПУ-де студенттердің танымдық қызметін және белсенділігін арттыру мақсатында оқу процесіне электрондық оқыту құралдарын пайдалана отырып, оқытудың инновациялық технологиялары мен интерактивті әдістері енгізілуде. Олардың ішінде: «іскерлік» және «рөлдік ойындар», «миға шабуыл», кейс-әдіс, онлайн-бағдарламалар, тренингтер, «дөңгелек үстелдер», дискуссиялар және басқалар. Инновациялық оқыту негізінде келесі технологиялар жатыр:

- ✓ дамытушылық оқыту;
- ✓ проблемалық оқыту;
- ✓ сыни ойлауды дамыту;
- ✓ оқытуға сараланған көзқарас;
- ✓ сабақта табысқа жету жағдайын жасау.

Студенттерді оқытудың интерактивті әдісі интерактивті тақтаны қолдану ғана емес, сонымен қатар компьютерлер, ноутбуктер, планшеттер, мультимедиялық проекторлар және басқа да білім беру интернет-сайттарына шығуға мүмкіндік беретін электронды оқыту құралдарын қолдану, яғни онлайн режимінде оқыту болып табылады.

Бүгінгі күні көптеген оқытушылар оқытудың нәтижелілігіне қол жеткізу мақсатында білім беру ордаларында оқытудың заманауи технологиялары мен инновациялық әдістерін өз сабақтарында кеңінен қолданады. Бұл әдістер оқытуда қолданылатын белсенді және интерактивті формаларды қамтиды. Белсенді студенттер оқытушыға және онымен бірге білім алатындарға қатысты белсенді ұстанымдарын қарастырады. Оларды қолдану кезінде оқулықтар, дәптерлер, компьютер, яғни оқыту үшін қолданылатын жеке құралдар қолданылады. Интерактивті әдістердің арқасында басқа студенттермен ынтымақтастықта білімді тиімді игеру жүргізіледі. Интерактивті әдістер жаңа материалды сапалы меңгеруге ықпал етеді. Сондықтан колледжде оқытудың инновациялық әдістері студенттердің танымдық қызығушылығын дамытуға ықпал етеді, оқитын материалды жүйелендіруге және жинақтауға, талқылауға және диспутациялауға үйретеді. Студенттер алған білімдерін түсініп, өңдеп, оларды тәжірибеде қолдану дағдыларын меңгеріп, қарым-қатынас тәжірибесін алады. Оқытудың инновациялық әдістері дәстүрлі әдіс-тәсілдердің алдында басымдыққа ие, өйткені олар студенттің дамуына ықпал етеді, шешім қабылдауда оның дербестігін үйретеді [4, 182-188 б.].

Интерактивті қызмет түрлері имитациялық және рөлдік ойындарды, дискуссияларды, модельдеуші жағдайларды қамтиды. Интерактивті әдістер жаңа материалды сапалы меңгеруге ықпал етеді. Бұл әдістер оқытылып жатқан материалда студенттер тобы жұмыс істейтін оқытудың ұжымдық нысандарына жатады, бұл ретте олардың әрқайсысы

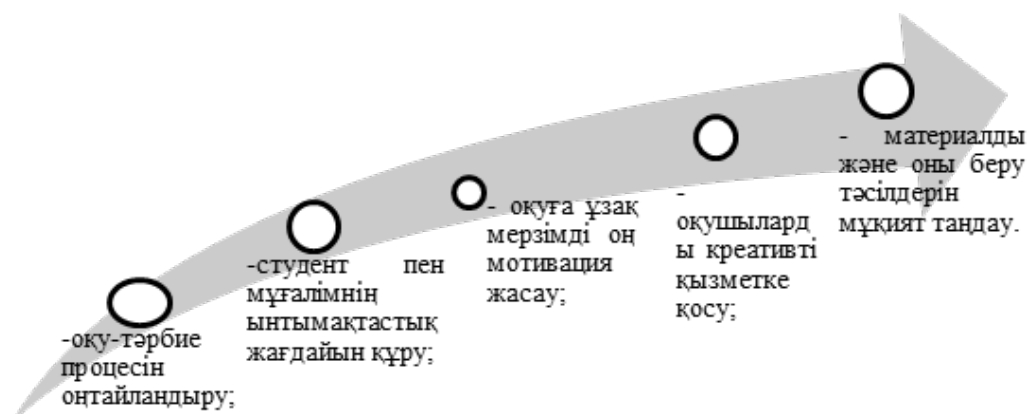
атқарылған жұмысқа жауапты болады. Осы әдістерді қолдану арқылы студенттердің оқуға деген белсенділігін арттыруға болады. Оларға тиесілі:

- пәндік сипаттағы жаттығулар;
- топтық тапсырмалар;
- білім беру, рөлдік, іскерлік ойындар, имитация;
- экскурсия сабақтары;
- шығармашылық адамдармен және мамандармен кездесу-сабақтары;
- спектакль-сабақтар, фильмдер жасау, газет шығару;
- бейнематериалдарды, интернетті, көрнекілікті пайдалану;
- «шешім ағашы», «ми шабуылы» әдістерінің көмегімен күрделі сұрақтар мен мәселелерді шешу.

Білім берудің инновациялық технологияларының басты мақсаты-адамды тұрақты өзгермелі әлемдегі өмірге дайындау.

Оқытудың инновациялық әдістері басымдылығы адамгершілік құндылықтар болып табылатын әдісті де көздейді. Ол кәсіби этикаға негізделген жеке адамгершілік ұстанымдарды қалыптастыруға, сыни ойлауды қалыптастыруға, өз пікірін білдіру және қорғай білуге ықпал етеді. Инновациялық әдістер тек білім иесі ғана емес, сонымен қатар студенттердің шығармашылық ізденістерін бастайтын тәлімгер болып табылатын оқытушының рөлін де өзгертуге мүмкіндік берді. Осыған байланысты білім беру жүйесі қажетті ақпаратты өз бетінше анықтай алатын, өңдей алатын, талдай алатын және оны қажетті сәтте тиімді пайдалана алатын маманның жаңа түрін қалыптастыруға бағытталуы тиіс. Бұған жоғары білікті мамандарды (бакалавр - магистр - доктор) көпдеңгейлі даярлауға көшумен қол жеткізуге болады [5, 456].

Бүгін «Сабақты қызықты, жарқын етіп қалай жасау керек?» деген сұрақтармен ойламаған мұғалім жоқ. «... Студенттерді өз пәндерімен қалай қызықтырады? Сабақта әр студент үшін табыс жағдайын қалай жасауға болады?» студенттердің сабақта өз еркімен, шығармашылықпен жұмыс жасауын, әрбір жетістіктің ең жоғарғы деңгейінде пәнді барынша тануды қандай заманауи оқытушы армандамайды. Қоғамның жаңа ұйымы, өмірге жаңа көзқарас білім ордаларына жаңа талаптар қояды. Инновациялық білім берудегі технологияларды қолдануда студенттердің белсенділігін арттыру жолдары 3 кестеде көрсетілген [6, 256].

Сурет 3. Студенттердің белсенділігін арттыру жолдары

Бүгінгі күні білім ғылым саласында инновациялық педагогикалық технологияларды кеңінен қолдану аясында болашақ құзыретті мамандарды өсіріп, дамыту мәселесі мемлекеттік саясаттың ажырамас бөлігі болып отыр. Жаңа заман маманы ертеңгі

еліміздің болашағы, сондықтан инновациялық технологияларды қолдануда студенттердің белсенділігін арттыру заман талабы болып отыр.

Қорытынды. Оқытудың негізгі мақсаты - студенттердің белгілі бір білім, білік, дағды жинақтауы ғана емес, сонымен қатар білім беру қызметінің дербес субъектісі ретінде даярлау. Қазіргі білім беру негізінде мұғалім де, студенттің де белсенділігі осы мақсатпен - шығармашылық, белсенді тұлғаны тәрбиелеу, өз бетімен жетілдіре білетін және заманауи білім берудің негізгі міндеттеріне бағынады. Оқытудың инновациялық тәсілі оқу процесін ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Инновациялық білім берудегі технологияларды қолдануда студенттердің белсенділігін арттыру жолдарында біз мына жетістіктерге жетеміз:

- интеллектуалдық, коммуникативтік;
- студенттердің шығармашылық қабілеттерін;
- студенттердің тұлғалық қасиеттерін қалыптастыру;
- оқу-танымдық қабілетке әсер етуі;
- шығармашылық деңгейіне өсуі;
- ойлаудың әртүрлі түрлерін дамыту;
- сапалы білім, білік және дағдыларды қалыптастыру.

Студенттердің белсенділігін ғылыми тұрғыда дамыту, өз бетімен жұмыс істеуге дағдыландыру, сөйлеу шеберліктерін арттыру, ақпараттық құралдарды іздестіру және оны пайдалана білу мақсатында жаңа технология әдістерін тиімді пайдалану ұстаз шеберлігінің белгісі.

Әдебиеттер тізімі

1. Назарбаев Н.Ә. «Инновациялық Қазақстан-2020» форумы [Электронды ресурс]. - URL: <http://www.akorda.kz/ru/events/segodnya-glava-gosudarstva-nursultan-nazarbaev-prinyal-uchastie-v-forume-innovacionnyi-kazahstan-2020-i-provel-soveshchanie-po-razvitiyu-inn> (қаралған күні: 18.02.19).
2. Оспанова Б.А. Инновационное образование в условиях глобализации. - Москва, 2010.
3. Симоненко Н.Н. Управление образовательными услугами с применением инновационных методов обучения / Н.Н. Симоненко // Вестник Тихоокеанского государственного университета. - 2012. - № 2. - С. 201- 206
4. Осмоловская И.М. Инновации и педагогическая практика / И.М. Осмоловская // Народное образование, 2010. - № 6. - С. 182-188.
5. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. - М.: Народное образование, 1998. - 456 с.
6. Сластенин В.А. Педагогика: инновационная деятельность. - М.: «Издательство Магистр», 1997. – 256 с.

А.К. Даменова

Таразский государственный педагогический университет, Тараз, Казахстан

Пути повышения активности студентов при использовании инновационных технологий

Аннотация. В настоящее время набирает обороты применение информационно-коммуникативных технологий (ИКТ) в образовательной и социально-экономической системе. Личностное становление студента в сфере инновационного образования основано на повышении студенческой активности и развитии педагогической креативности.

Главной целью технологических нововведений в инновационном образовательном процессе является подготовка активных студентов, умеющих самостоятельно находить, перерабатывать и применять необходимую информацию. Следовательно, для качественного изменения личности студентов в высших

учебных заведениях необходимо повышать познавательный интерес и учебную активность студентов, применяя инновационные методы, используя систематизацию учебных материалов, обсуждение и диспуты. На занятиях с применением инновационных технологий используются такие методы, как аудиовизуальные, методы активного обучения («мозговой штурм», «кейс-стади», метод проектов и др.), современные учебные технологии - «Дискуссия», «Диспут», «Коллажи», учебные игры и др. Все эти методы нацелены на повышение познавательной активности студентов.

Ключевые слова: инновация, интерактивная доска, парадигма, мультимедия, экскурсия, дискуссия, технология.

A.K. Damenova

Taraz State Pedagogical University, Taraz, Kazakhstan

Ways to increase student activity when using innovative technology

Abstract. The use of information and communication technologies (ICT) in the educational and socio-economic system is currently gaining momentum. ICT have a steadily growing character with an integrative ability in all branches of human life. In the educational environment, which is aimed at the personal development and development of the student, pedagogical creativity is considered an integral part of the entire educational process.

The main purpose of technology in the innovative educational process is to determine the necessary information, the acquisition and further successful application of the acquired information. Therefore, in order to improve the image of a student in a higher educational institution, it is necessary to exert a positive influence on the activation of cognitive interest through systematization, discussion and dispute. The following innovative technologies are used during the lesson: audiovisual, active learning methods ("brain storm", "seisc stage", project method, etc.), modern educational technologies: "Discussion", "Dispute", "Collages", academic games, etc. All these techniques are aimed at improving the cognitive activity of students.

Keywords: innovation, interactive board, paradigm, multimedia, excur.

References

1. Nazarbayev N.A. Innovacijalyk Kazakstan-2020» forumy [Innovately Kazakhstan-2020» forum]. - Available at: <http://www.akorda.kz/ru/events/segodnya-glava-gosudarstva-nursultan-nazarbaev-prinyal-uchastie-v-forume-innovacionnyi-kazakhstan-2020-i-provel-soveshchanie-po-razvitiyu-inn> (Accessed: 18.02.19).
2. Ospanova B. A. Innovacionnoe obrazovanie v uslovijah globalizacii [Innovative education in the conditions of globalization] (Moscow, 2010).
3. Simonenko N.N. Upravlenie obrazovatel'nymi uslugami s primeneniem innovacionnyh metodov obuchenija [Management of educational services using innovative teaching methods], Vestnik Tihookeanskogo gosudarstvennogo universiteta [Bulletin of the Pacific national University], 2, 201-206 (2012).
4. Osmolovskaya I.M. Innovacii i pedagogicheskaja praktika [Innovations and pedagogical practice], Narodnoe obrazovanie [Folk education], 6, 182 – 188 (2010).
5. Selevko G. K. Sovremennye obrazovatel'nye tehnologii [Modern educational technologies], Textbook. (Narodnoe obrazovanie, Moscow, 1998, 456 p.) .
6. Slastenin V.A. Pedagogika: innovacionnaja dejatel'nost' [Pedagogics: innovation activity], (Izdatel'stvo «Magistr», Moscow», 1997, 256 p.).

Автор туралы мәлімет:

Дәменова А.К. - п.ғ.к., «География және экология» кафедрасының доцент м.а., Тараз мемлекеттік педагогикалық университеті, Жамбыл даңғылы, 16 а, Тараз, Қазақстан.

Damenova A.K. - Candidate of pedagogical sciences, The Department of «Geography and ecology» V. V. St. associate Professor, Taraz state pedagogical University, Zhambyl ave., 16 a, Taraz, Kazakhstan.